

บทความวิชาการ

การประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษา เพื่อคุณภาพการบริการพยาบาล Collaboration between nursing service and nursing education for quality of nursing service

ประนอม รอดคำดี* พัทธี ประไพพิณ**

Branom Rodcumdee* Phatcharee Prapaipin**

Received: January 24, 2018

Accepted: September 12, 2018

บทคัดย่อ

การประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษา เป็นกระบวนการของความมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง โดยให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ปรับสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสมกับการดูแลผู้ป่วยของพยาบาลและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น รูปแบบของการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษา มีการพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน มีการปรับรูปแบบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับปัญหาสุขภาพของประชาชน เทคโนโลยีวิทยาการและค่าบริการทางการแพทย์ รวมทั้งลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ อันจะส่งผลให้สามารถผลิตพยาบาลวิชาชีพให้มีคุณลักษณะพร้อมสำหรับการบริการพยาบาลอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: การประสานความร่วมมือ / ฝ่ายบริการพยาบาล / ฝ่ายการศึกษา / คุณภาพการบริการพยาบาล

Abstract

Collaboration between nursing service and nursing education is the process of respectful commitment, strongly and continuously between the two agencies. Both organizations agree for sharing along with the utilization of resources and working methods, in caring for the nursing students who are learning in clinical settings. They cooperate for developing effective learning environment, having the same education standard as the other professions. The collaboration models between nursing service division and nursing education have been developed to be appropriate for the context of each organization, and improved according to changing population health problems, medical sciences and technology advancement,

*Corresponding author e-mail: branomrod@gmail.com, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้าหอผู้ป่วยมหาวชิราวุธ 9 A และผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูง สาขาการพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลวชิรพยาบาล คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

health care service costs, and new generation students' learning styles. The desirable characteristics of nursing graduates can ensure the quality of nursing service for society.

Key word: collaboration / nursing service / nursing education / quality of nursing service

บทนำ

พยาบาลวิชาชีพฝ่ายบริการพยาบาลกำลังประสบกับการดูแลสุขภาพของประชาชนที่มีลักษณะการเจ็บป่วยซับซ้อนกว่าในอดีต ในขณะที่เทคโนโลยีและวิทยาการทางการแพทย์มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ค่าบริการทางสุขภาพสูงขึ้น ส่วนของการศึกษาพยาบาลจึงต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันต่อบริบทรอบข้างที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับนักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ที่เป็น generation Y ซึ่งชอบอิสระเสรี เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างเร็วด้วยสารสนเทศ มีความจำกัดต่อการฟังหรือทำสิ่งเดิมๆ ซ้ำ จึงเป็นความท้าทายของทั้งฝ่ายการศึกษาพยาบาลและฝ่ายบริการพยาบาลในการสอนและอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อผลิตพยาบาลวิชาชีพให้มีคุณลักษณะพร้อมสำหรับการบริการพยาบาลอย่างมีคุณภาพตามความต้องการของสังคม

ผลงานวิจัยจากต่างประเทศเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษา พบว่าส่งผลดีต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วยและต่อบุคลากรพยาบาล เช่น ลดวันนอนจำนวนและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล (Barnard & Nash, 2005) ส่งผลคุณภาพการดูแลผู้ป่วยที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน (American Association of Colleges of Nursing, 1999) พยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อการทำงานและคงอยู่ในงานนานขึ้น (Palmer et.al., 2005) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียบเรียง ความสำคัญ ความหมาย ประเภท ความจำเป็น และรูปแบบของการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาที่มีผู้รวบรวมไว้ทั้งต่างประเทศและในประเทศ โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนา รูปแบบของการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบันและมีการปรับรูปแบบให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหา

ความสำคัญของการประสานความร่วมมือ (significance of collaboration)

การศึกษาด้านสุขภาพในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ เน้นการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง (transformative learning) ซึ่งเป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง ผ่านประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความเข้าใจ มีทักษะการค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สะท้อนคิดและสร้างทีมงานได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับเปลี่ยน การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลที่บูรณาการระหว่างการศึกษา การวิจัย และการบริการ โดยเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ใช้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และทำงานร่วมกับทีมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2556)

ความหมายของการประสานความร่วมมือ (mean of collaboration)

การประสานความร่วมมือ (collaboration) หมายถึง สัมพันธภาพอย่างเป็นทางการระหว่างองค์กร โดยการร่วมแลกเปลี่ยนอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลงานที่ได้ร่วมผนึกกำลังกันมาโดยตลอด (Hord, 1986)

Mattessich, Murray-Close and Monsey (2001) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือเป็นการร่วมรับผลประโยชน์จากการร่วมรับผิดชอบในงานระหว่างองค์กรตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป ซึ่งมีเป้าหมายของงานร่วมกัน

ประเภทของการประสานความร่วมมือ (types of collaboration)

การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร ได้แก่ สหวิทยาการ (interdisciplinary) พหุวิทยาการ (multidisciplinary) และการประสานร่วมมือแบบสหวิชาชีพ (interprofessional collaboration) (Morley & Cashell, 2017) การประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาเป็นการรวมทั้ง 3 ประเภทไว้ในกระบวนการ ตั้งแต่การมุ่งมั่นตั้งใจทำความตกลงที่จะร่วมงานกันขององค์กรทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดูแลนักศึกษาที่มาเรียนรู้ในแหล่งฝึก ส่งเสริมและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ก่อให้เกิด “win-win situation” ทั้งสองฝ่าย แต่ละประเภทมีความหมายดังนี้

1. สหวิทยาการ (interdisciplinary) เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างสาขาวิชาชีพตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไปในการปฏิบัติงาน การวิจัย และการจัดการศึกษา เช่น การจัดการฝึกปฏิบัติงานวิชาอนามัยชุมชน ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่พานักศึกษาหลายสาขาวิชาออกมาเรียนรู้ในชุมชนด้วยกัน เป็นการฝึกบทบาทในสถานการณ์จริงเพื่อเตรียมนักศึกษาแต่ละวิชาชีพก่อนสำเร็จการศึกษาไปปฏิบัติงานในชุมชนจริง

2. พหุวิทยาการ (multidisciplinary) เป็นการทำงานและตัดสินใจอย่างเป็นอิสระตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ โดยมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ ในการดูแลรักษาผู้ป่วยร่วมกันในโรงพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรสหสาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

3. การประสานร่วมมือแบบสหวิชาชีพ (interprofessional collaboration) เป็นการทำงานร่วมกันของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตั้งแต่ 2 สาขาวิชาชีพขึ้นไป ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ เคารพนับถือซึ่งกันและกันในกระบวนการทำงาน มีการตกลงใช้ทรัพยากรและวิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายของความสำเร็จที่ร่วมกันตั้งไว้ตั้งแต่ต้น

ความจำเป็นของการประสานความร่วมมือ (essence of collaboration)

ช่องว่างระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของหลายสถาบัน จากเดิมการจัดการศึกษาเริ่มจากฝ่ายบริการพยาบาลในโรงพยาบาล โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง (Malloy & Donahue, 1989) ต่อมาได้แยกโรงเรียนพยาบาลออกมาเพื่อการบริหาร บุคลากร การจัดการงบประมาณและโครงสร้างต่างๆ อย่างเป็นอิสระ โดยเหตุผลที่ว่า เพื่อให้สามารถพัฒนา สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และวางรากฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น อันจะช่วย ส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ (Morin, 2011) การแยกการจัดการศึกษาพยาบาลออกจากโรงพยาบาลมีผลดีดังกล่าวแล้ว ยังทำให้อาจารย์ผู้สอนวิชาการพยาบาลไม่ได้รับผิดชอบให้บริการพยาบาลโดยตรงต่อผู้รับบริการ ส่วนพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกปฏิบัติ ก็ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรงต่อการถ่ายทอดความรู้และการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล เมื่อนักศึกษาพยาบาล ฝึกภาคปฏิบัติจึงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาล ซึ่งนำความรู้จากภาคทฤษฎีนำมาใช้ในการฝึกปฏิบัติ อาจไม่สอดคล้องกับแนวทางที่ฝ่ายบริการยอมรับอยู่ เมื่อนักศึกษาพยาบาลสำเร็จการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติจึงต้อง จัดอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงานจริง และพยาบาลใหม่ต้องมีการปรับตัวในการทำงาน ดังนั้นปัญหาที่เกิดจากช่องว่างของความรู้จากภาคทฤษฎีในหลักสูตรการศึกษาพยาบาล และการปฏิบัติจริงในแหล่งปฏิบัติ

จึงต้องการการแก้ไขโดยด่วน ก่อนที่ปัญหาอื่นจะตามมา เช่น การลาออกจากงานของพยาบาลจบใหม่เนื่องจากการปรับตัวเข้ากับงานไม่ได้ และการเพิ่มสูงของค่าใช้จ่ายในการจัดการอบรมเตรียมความพร้อมให้แก่พยาบาลจบใหม่

รูปแบบของการประสานความร่วมมือ (format of collaboration)

การประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาเป็นรูปแบบที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้นำวิชาชีพพยาบาลทั้งสองฝ่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของช่องว่างระหว่างสองฝ่าย โดยรูปแบบการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วย ทั้งนี้ประกาศสภาการพยาบาล เรื่องมาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัย (2549, พฤศจิกายน 9) กำหนดให้การการบริหารองค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์ต้องมีระบบและกลไกการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการพยาบาล และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับ ต้องสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพได้รับการเตรียมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาพยาบาล การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาล ระบบการเรียนการสอนทางคลินิก เป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริม ควบคุมกำกับ ดูแลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา และผู้มาศึกษาดูงานและฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้ความสามารถและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การเป็นพยาบาลที่ดีในอนาคต

1. รูปแบบการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาในประเทศ

1.1 สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีประสานความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560, พฤศจิกายน 20) มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินการพัฒนาผู้นำทางการพยาบาลและมุ่งสร้างองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยสู่การเป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน เป็นผู้นำทางปัญญา และการพัฒนาที่ยั่งยืน สู่การเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับประเทศและระดับสากล เป็นเสาหลักของแผ่นดิน (pillar of the kingdom) จากการสัมภาษณ์โดยตรงกับ ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ตรีนิย รองคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2560 กล่าวว่าคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้นำจัดการศึกษาพยาบาลในระดับบัณฑิตศึกษาในหลายสาขาวิชา โดยสาขาวิชาการพยาบาลเด็กได้รับความร่วมมือจากสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ในการให้นิสิตปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยมาตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน ผู้บริหารทั้ง 2 ฝ่ายเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลงานจากการทำวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาลอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้มีการลงนามความร่วมมือระหว่างผู้อำนวยการสถาบันฯและคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ จนมีผลงานตีพิมพ์ที่เกิดจากความร่วมมือดังกล่าวมาเป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น แนวทางการปฏิบัติพยาบาล (clinical practice guideline) และงานวิจัยที่ได้นำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติ อาทิเช่น ผลของการใช้น้ำตาลซูโครสเพื่อลดความเจ็บปวดในเด็กทารกคลอดก่อนกำหนดที่ได้รับการเจาะเลือดส้นเท้า และยังได้มีการจัด nursing journal club เพื่อเพิ่มทักษะการอ่านบทความภาษาอังกฤษให้กับฝ่ายบริการพยาบาล อันนำไปสู่การสังเคราะห์ความรู้สู่การวิจัยได้หลายเรื่อง

1.2 โรงพยาบาลสวนดอกประสานความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2560, พฤศจิกายน 23) มีวิสัยทัศน์มุ่งเป็นสถาบันชั้นนำระดับสากลด้านการศึกษาและการวิจัย โดยตั้งเป้าหมายเป็นสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลใน 100 อันดับแรกของโลก ภายในพ.ศ. 2564 ด้วยพันธกิจ 1) จัดการศึกษาทางการพยาบาลระดับอุดมศึกษา

2) ผลิตผลงานวิจัยด้านสุขภาพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน 3) ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน 4) ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พันธกิจข้อ 1 และ 2 ได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลสวนดอกหรือโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วย ทั้งนี้ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลสวนดอก (2560, พฤศจิกายน 19) ยังได้มีการประสานงานร่วมมือทั้งในด้านการเรียน การสอน การฝึกอบรม โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาล ถือเป็นภาระงานของฝ่ายการพยาบาลที่มีต่อสังคมอีกทางหนึ่ง

1.3 โรงพยาบาลศิริราชประสานความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล (2560, พฤศจิกายน 23) เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาภารกิจหลัก 4 ประการ คือ 1) การจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และประกาศนียบัตรการพยาบาลเฉพาะทาง 2) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้สาขาพยาบาลศาสตร์ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพงานบริการพยาบาล 3) การบริการวิชาการแก่สังคม ครอบคลุมบุคลากรในวิชาชีพการพยาบาล และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ 4) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการศึกษาอบรมบุคลากรสาขาพยาบาลศาสตร์แก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนยุทธศาสตร์ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช พ.ศ.2558 – พ.ศ.2562 ที่ต้องการพัฒนาฝ่ายการพยาบาลให้เป็นองค์กรพยาบาลแห่งการเรียนรู้ โดยมีตัวชี้วัดคือ 1) จำนวนผลงานวิจัยทางการพยาบาล 2) จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ระดับชาติและนานาชาติ 3) จำนวนการขยายผลแนวปฏิบัติ /งานวิจัย/ นวัตกรรมทางการพยาบาลที่เป็น best practice ในองค์กร 4) ดัชนีองค์กรแห่งการเรียนรู้ (ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช, 2560) ซึ่งต้องมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ จึงให้ความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในการให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราช และส่งพยาบาลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์เข้าอบรมหลักสูตรครูพี่เลี้ยงคลินิก (preceptor) ของคณะพยาบาลศาสตร์ ทั้งระยะสั้นและระยะยาวในทุกปีการศึกษา

1.4 โรงพยาบาลวชิรพยาบาลประสานความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชิราช

คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ (2560, พฤศจิกายน 23) เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา วัตถุประสงค์ขององค์กรเพื่อ 1) ผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในด้านวิชาชีพพยาบาล ด้านสมรรถนะสากล ด้านทักษะชีวิตและมีคุณลักษณะบัณฑิตแห่งการุณย์ 2) สร้างองค์ความรู้ ผลิตผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการพยาบาล 3) บริการวิชาการแก่สังคมโดยการเพิ่มพูนความรู้ด้านการพยาบาลแก่พยาบาลวิชาชีพ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคม 4) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 5) บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม 6) พัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ได้ประสานความร่วมมือกับฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลวชิรพยาบาลและโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการให้นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยต่างๆ โดยโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ได้มีการขยายขอบเขตประสานความร่วมมือในเรื่องของผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางการพยาบาล และได้จัดฝึกอบรมครูคลินิกให้พยาบาลวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้มีแนวทางในเตรียมตนเองสำหรับ

การสอนทักษะ การถ่ายทอดประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย โดยมีฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้กับนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ยังประโยชน์ต่อการพัฒนางานตามกระบวนการพยาบาล

1.5 โรงพยาบาลรามารามิบัติประสานความร่วมมือกับโรงเรียนพยาบาลรามารามิบัติ

โรงเรียนพยาบาลรามารามิบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามารามิบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล (2560, พฤศจิกายน 20) มีเป้าหมายจัดการศึกษาวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยตามมาตรฐานสากล เพื่อให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบซึ่งต้องดูแลงานทั้งด้านบริการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล มุ่งเน้นการจัดการศึกษาการวิจัยและการบริการวิชาการ โรงเรียนพยาบาลรามารามิบัติได้ประสานความร่วมมือกับฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลรามารามิบัติ ในการฝึกงานภาคปฏิบัติของนักศึกษา จนถึงปัจจุบัน ได้ปรับผังโครงสร้างเป็นองค์กรบริหารการพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามารามิบัติซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพทางการพยาบาลและผดุงครรภ์อยู่ในกลุ่มภารกิจด้านการศึกษา ภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์ ประกอบด้วย 4 กลุ่มงานและ 1 งาน ได้แก่ 1) กลุ่มงานด้านการพัฒนาคุณภาพและระบบงานทางการพยาบาล 2) กลุ่มงานด้านบริหารและพัฒนาคูลากรทางการพยาบาล 3) กลุ่มงานด้านบริหารนโยบายและแผนการทางการพยาบาล 4) กลุ่มงานด้านวิจัยนวัตกรรมและการจัดการความรู้ทางการพยาบาล และ 1 งาน ได้แก่ งานบริหารองค์กรบริหารการพยาบาลที่กำกับดูแล 4 ฝ่ายการพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลรามารามิบัติ ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตน์ และสถาบันการแพทย์จักรีนฤเบดินทร์

1.6 โรงพยาบาลหาดใหญ่ ประสานความร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โรงพยาบาลหาดใหญ่ (2560, พฤศจิกายน 21) เป็นโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาด 700 เตียง มุ่งมั่นพัฒนาบริการให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาและผลิตบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลหาดใหญ่ ได้ร่วมกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบความร่วมมือระหว่างฝ่ายการศึกษาพยาบาลและฝ่ายบริการพยาบาล: กรณีตัวอย่าง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลหาดใหญ่ (ดวงวิดี สังขโลบล และคณะ, 2532) พบว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการทำงานร่วมกัน เกิดจากการศึกษาดูงาน การสัมมนา การกำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ ในการร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาพยาบาลและการบริการพยาบาล ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน ทำให้นักศึกษาได้รับการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติสอดคล้องกับภาคทฤษฎี และผู้ป่วยได้รับการดูแลทันต่อเหตุการณ์

2. รูปแบบการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลกับฝ่ายการศึกษาของต่างประเทศ

2.1 รูปแบบสะพานเชื่อมการปฏิบัติ (The bridge to practice model) (Paterson & Grandjean, 2008) เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยโรงเรียนพยาบาล Catholic University of America รูปแบบการประสานร่วมมือระหว่างโรงเรียนพยาบาลร่วมกับโรงพยาบาลในการจัดพยาบาลพี่เลี้ยงระดับอาวุโส ให้ดูแลนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ผู้สนใจเข้าปฏิบัติงานรายวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ – ศัลยศาสตร์ในโรงพยาบาล โดยพยาบาลพี่เลี้ยงจะได้รับเข้าอบรมการเรียนการสอนในการศึกษาพยาบาลและได้เครดิตการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งได้ค่าตอบแทนจากทางมหาวิทยาลัย ในขณะเดียวกันโรงพยาบาลกำหนดนโยบายรับสมัครผู้จบการศึกษาที่เคยเป็นนักศึกษาฝึกงานดังกล่าวที่โรงพยาบาลเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ

2.2 รูปแบบหน่วยงานการประสานร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ (The collaborative learning unit: CLU) (Lougheed & Galloway, 2005) มีพื้นฐานมาจากแนวคิด “Dedicated education units”

ที่ได้ทดลองใช้ในประเทศออสเตรเลียพร้อมกับการวิจัยได้ผลสำเร็จอย่างดี (Callaghan et al., 2009) เป็นหน่วยงานที่มีสมาชิกเป็นพยาบาลวิชาชีพร่วมงานกับนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาล เพื่อสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวก และให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง หน่วยประสานงานร่วมมือเพื่อการเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยการตั้งคำถาม บรรยากาศในหน่วยงานนักศึกษาพยาบาล ไม่ใช่ผู้ที่เข้ามาเป็นผู้ช่วยของบุคลากรพยาบาล แต่เป็นผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่นสนใจที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีศักยภาพ นักศึกษาพยาบาลได้รับการช่วยเหลือดูแลจากพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ อาจารย์พยาบาล และพยาบาลนักวิจัย ทุกคนเหล่านี้ยินดีที่จะตอบคำถามทุกคำถามของนักศึกษาทำให้นักศึกษารู้สึกว่าที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักศึกษาได้รับการตอบคำถามที่ผ่านการไตร่ตรองของพี่ๆทุกคนในช่วงเวลาที่นัดหมายกันไว้อย่างเหมาะสม อาจารย์พยาบาลมีหน้าที่ชี้ให้นักศึกษาตั้งคำถามที่มุ่งเน้นประเด็นสำคัญขององค์ความรู้ทางการพยาบาลที่จำเป็นต่อการให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดอย่างระบอบและมีการอภิปรายปัญหาอย่างทั่วถึงกัน เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสะท้อนให้ทั้งนักศึกษาพยาบาลวิชาชีพ และอาจารย์พยาบาลเรียนรู้ว่าตนเองรู้อะไรและทำอะไรได้ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของทีมสุขภาพ

สรุป

การประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาลของแต่ละสถาบัน มีความเป็นเอกภาพเฉพาะตามระบบที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันในการแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการในการพัฒนางานบริการพยาบาลให้ตอบสนองผู้รับบริการ ในขณะเดียวกันต้องเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความสุขความพอใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ ครอบงำอยู่ในวิชาชีพได้อย่างมั่นคง ตามรอยพยาบาลวิชาชีพรุ่นพี่ที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2556). 1 ทศวรรษ สมัชชาสุขภาพ ย้อนอดีตยลอนาคต. นนทบุรี: บริษัทสามดีพริ้นติ้งอ์คิปเมนต์ จำกัด.
- คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. (2560, พฤศจิกายน 23). วัตถุประสงค์ขององค์กร. สืบค้นจาก <http://www.kcn.ac.th/kcn/web/about.php?page=objective>
- คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560, พฤศจิกายน 20). ประวัติคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://www.nurs.chula.ac.th/en/about-cu-fon/history.html>
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560, พฤศจิกายน 23). ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์. สืบค้นจาก <http://www.nurse.cmu.ac.th/web/aboutFON.aspx?menuId=3>
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560, พฤศจิกายน 23). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นจาก http://www.ns.mahidol.ac.th/english/th/about_th.html
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี. (2560, พฤศจิกายน 20). โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี. สืบค้นจาก <https://med.mahidol.ac.th/nursing/th/Brochure/RSNBrochure4>

- ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาสารคามนครเชียงใหม่. (2560, พฤศจิกายน 19). *นโยบายด้านการพยาบาล*. สืบค้นจาก <http://www.med.cmu.ac.th/hospital/nis/thai/policy.htm>
- ดวงดี สังข์โลบล, ประสมศรี บุญยะตุลานนท์, ชอลดา พันธุ์เสนา, วดี สุขสมบูรณ์, ทศนีย์ นะแส, สาลี บุญศรีรัตน์, ...และ ประสานศรี ก่อสกุล. (2532). *รูปแบบความร่วมมือระหว่างการศึกษาพยาบาลและการบริการการพยาบาล : กรณีตัวอย่างคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และงานบริการการพยาบาลโรงพยาบาลหาดใหญ่*. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ประกาศสภาการพยาบาล เรื่อง มาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัย. (2549, พฤศจิกายน 9). *ราชกิจจานุเบกษา*, 123(118 ง), 180-185. สืบค้นจาก <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/P121.PDF>
- โรงพยาบาลหาดใหญ่. (2560, พฤศจิกายน 21). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ*. สืบค้นจาก <http://www.hatyaihospital.go.th/web/newsite/index.php/th/about-us/2014-12-13-10-59-27>.
- American Association of Colleges of Nursing. (1999). A vision of baccalaureate and graduate nursing education: The next decade. *Journal of Professional Nursing*, 15(1), 59-65.
- Barnard, A. & Nash, R. (2005). Information literacy: developing lifelong skills through nursing education. *Journal of Nursing Education*, 44(11), 505-510
- Callaghan, D., Watts, W.E., McCullough, D.L., Moreau, J.T., Little, M.A., Gamroth, C.M. & Durnford, K.L. (2009). The experience of two practice education models: Collaborative learning unit and preceptorship. *Nurse Education in Practice*, 9(4), 244-252.
- Hord, S. M. (1986). A synthesis of research on organizational collaboration. *Educational Leadership*, 43(5), 22-26.
- Lougheed, M. & Galloway, A. (2005). *The collaborative learning units model of practice education for nursing: a summary*. British Columbia, Canada: The Collaborative Learning Units Provincial Group. Retrieved from <https://www.ubic.ca/hsd/nursing/assets/docs/undergraduate/transfer/current/clu.pdf>
- Malloy C. & Donahue, F.T. (1989). Collaboration projects between nursing education and nursing service: a case study. *Nurse Educ Today*, 9(6), 368-77.
- Mattessich, P. W., Murray-Close, M. & Monsey, B. R. (2001). *Collaboration: What makes it work* (2nd ed.). St. Paul, MN: Amherst H. Wilder Foundation.
- Morin, K.H. (2011). Worldwide Standards for Nursing Education: One Answer to a Critical Need. *Journal of Nursing Education*, 50(7), 363-364.
- Morley, L. & Cashell, A. (2017). Collaboration in Health Care. *Journal of Medical Imaging and Radiation Sciences*, 48(2): 207-216.
- Palmer, S.P., Cox, A.H., Callister, L.C., Johnsen, V. & Matsumura, G. (2005). Nursing education and service collaboration: Making a difference in the clinical learning environment. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 36(6), 271-276.
- Paterson, M. & Grandjean C. (2008). The Bridge to Practice Model: a collaborative program designed for clinical experiences in baccalaureate nursing. *Nurs Econ*, 26(5), 302-306.